

УДК 70.012

Івашко О.Д.,
e-mail: ghok2233@ gmail.com
orcid.org / 0000-0002-9194-2153

Київський національний університет будівництва і архітектури

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД В ДОСЛІДЖЕННІ АРТ-КЛАСТЕРІВ ЯК НОВИХ ТИПІВ БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНИХ БУДІВЕЛЬ

Аналізується за методом системного аналізу арт-кластер як новий тип багатофункціональної будівлі. Сформульовані визначальні ознаки арт-кластеру, запропоновано методикау їх дослідження. Аргументовано розташування арт-кластерів в непрацюючих промислових підприємствах.

Ключові слова: арт-кластери, ревіталізація, визначальні ознаки, системно-структурний аналіз.

1. Визначальні ознаки арт-кластеру

Арт-кластер – це відносно новий, як для умов України, тип сучасної багатофункціональної будівлі, хоча поза межами України такі будівлі відомі з 2000-х років [6-14]. Хоча теоретично арт-кластер можливий і в новозбудованому об'єкті (такий новий арт-кластер зараз будується в Санкт-Петербурзі), проте за кордоном і в Україні склалася усталена тенденція розміщувати арт-кластери в промислових підприємствах, які підлягають ревіталізації [6-14]. Пояснити той факт, що арт-кластери розташовують саме в колишніх промислових підприємствах, можна наступним чином. Визначальні ознаки саме арт-кластеру наступні:

- це багатофункціональний об'єкт з можливістю одночасного поєднання мистецьких, освітніх, бізнес-функцій і функцій торгівлі і обслуговування, де кожна складова працює на спільну ідею і є частиною однієї структурної організації;

- це об'єкт з можливістю вільної трансформації під різні функції, без жорсткої прив'язки до одної функції, а відтак без жорстких функціональних вимог;

- це об'єкт, складові елементи якого в поєднанні між собою утворюють мистецтво, однак кожен з них окремо не може вважатися мистецтвом і не є необхідним, але у своїй певній комбінації вони є достатніми і сумарний ефект взаємодії в рази перевищує ефект їх взаємодії окремо один від одного;

- це об'єкт, складові елементи якого є носіями позитивних естетичних властивостей визнаної форми мистецтва, вираженням творчих емоцій, інтелекту, змістового наповнення, індивідуалізму, збуджують творчу уяву,

націлені на створення витвору мистецтва і є продуктом високого ступеня майстерності [3,4,5];

- це об'єкт, націлений насамперед на саморозвиток особистості, форми якого визначає сама особистість, і зорієнтований на всіх бажаючих долучитись до творчого розвитку [3,4,5];

- це об'єкт, інтер'єр якого може постійно змінюватись відповідно до нових функцій і побажань орендарів, де кожний власник чи орендар сам вирішує дизайн свого приміщення [6-14].

Основна відмінність саме арт-кластеру від інших видів творчості – музеїв, галерей, виставок, будинків творчості, освітніх шкіл полягає в тому, що в них не прописаний певними рамками спосіб творчого розвитку особистості і немає жорсткої регламентації функціонального наповнення приміщень. Це робить арт-кластер особливо привабливим для творчої молоді, яка не хоче зв'язувати себе жорсткими вимогами і не має достатньо коштів для того, аби орендувати приміщення в елітному бізнес-центрі.

Формулювання визначальних ознак арт-кластеру відповідає теорії Гаута мистецтва як кластеру, в подальшому розвиненій Джоном Маккі та Аароном Мескіним (Meskin, 'The Cluster Account of Art Reconsidered'), які зумовили появу терміну "INUS Condition" (an 'Insufficient but Non-redundant part of an Unnecessary but Sufficient condition'), що буквально перекладається як "недостатня але не надмірна частина непотрібної але достатньої умови". Отже, певне об'єднання складається з кількох складових, які у взаємодії утворюють певні властивості, але поодиноці вони недостатні для утворення цих властивостей.

Отже, переводячи цю теорію на арт-кластери, можна коротко визначити поняття арт-кластеру так: арт-кластер – це багатофункціональна будівля з поєднанням культурного і бізнес-спрямування, розрахована на трансформацію відповідно до зміни потреб, сучасний комунікативний простір на основі творчого самовираження, який складається з багатьох різних функцій, сумарний ефект від взаємодії яких значно перевищує ефект їх взаємодії окремо один від одного.

Визначальні ознаки арт-кластеру є такими, що дозволяють здійснити ревіталізацію промислового об'єкту більш легко, порівняно з перепрофілюванням промислового об'єкту під готель, бізнес-центр чи торговельний центр. На відміну від міст Європи, де в історичних промислових містах більшість старих фабрик – це монументальні пам'ятки архітектури з оригінальними фасадами, в великих містах України непрацюючі промислові підприємства в основному належать до радянського періоду, а стан менш численних дореволюційних фабрик є незадовільним, як правило, за роки

функціонування вони втратили значну частину декоративного оздоблення, фасади зазнали перебудов.

2. Системний підхід в дослідженні арт-кластерів

Враховуючи той факт, що арт-кластери – це тип будівель, який ще остаточно не сформувався, необхідно створити методологічні основи проектування арт-кластерів з урахуванням регіональної специфіки цих об'єктів на пострадянському просторі в країнах Західної Європи. Розробити методичні основи дослідження арт-кластерів можливо на основі системно-структурного аналізу із залученням традиційних методів – аналітичного, графо-аналітичного, порівняльного аналізу.

На основі аналітичного методу можна проаналізувати причини виникнення арт-кластеру як специфічного виду сучасного міського простору, змістове наповнення терміну “арт-кластер”, на основі графо-аналітичного методу можна проаналізувати містобудівне розташування, планування, функціональне зонування, вирішення фасадів і інтер'єрів арт-кластерів в різних містах, на основі методу порівняльного аналізу можна порівняти принципи розташування, функціональне зонування, архітектурне вирішення арт-кластерів. Водночас ці традиційні методи є недостатніми для того, аби сформулювати визначальні ознаки арт-кластеру як сучасного типу міського простору і сформулювати певні проектні рекомендації. Це можливо зробити лише із застосуванням методу системно-структурного аналізу. Об'єкт дослідження – арт-кластер розглядається і аналізується на різних ієрархічних рівнях: в міському середовищі, розпланування ділянки, вирішення фасадів, розпланування і функціональне зонування, вирішення конструктивної схеми, дизайн інтер'єрів.

Розгляд арт-кластеру в міському середовищі, тобто на містобудівному рівні, необхідний, оскільки арт-кластери – це багатофункціональні комплекси, які активно впливають на трансформацію міського простору.

За методом системно-структурного аналізу арт-кластер представляється як певна цілісність, яка розкладається на окремі складові (рис.1). Наприклад, можливо розкласти арт-кластер на окремі складові за функціональним наповненням. Аналіз функціонального наповнення арт-кластерів в різних країнах дозволяє виділити визначальні ознаки арт-кластера і його відмінності від кластера, будинку творчості, музею, театру, інших усталених видовищних закладів. Порівняльний аналіз функціонального наповнення арт-кластерів на пострадянському просторі і в містах Західної Європи дозволяє виділити основну відмінність між ними: для пострадянських країн притаманне чітке функціональне зонування приміщень і об'єднання схожих за функцією приміщень в окремі укрупнені блоки, тоді як в європейські арт-кластери

тяжіють до дрібночарунковості і дозволяють вільне поєднання приміщень з можливістю зміни функцій приміщень.

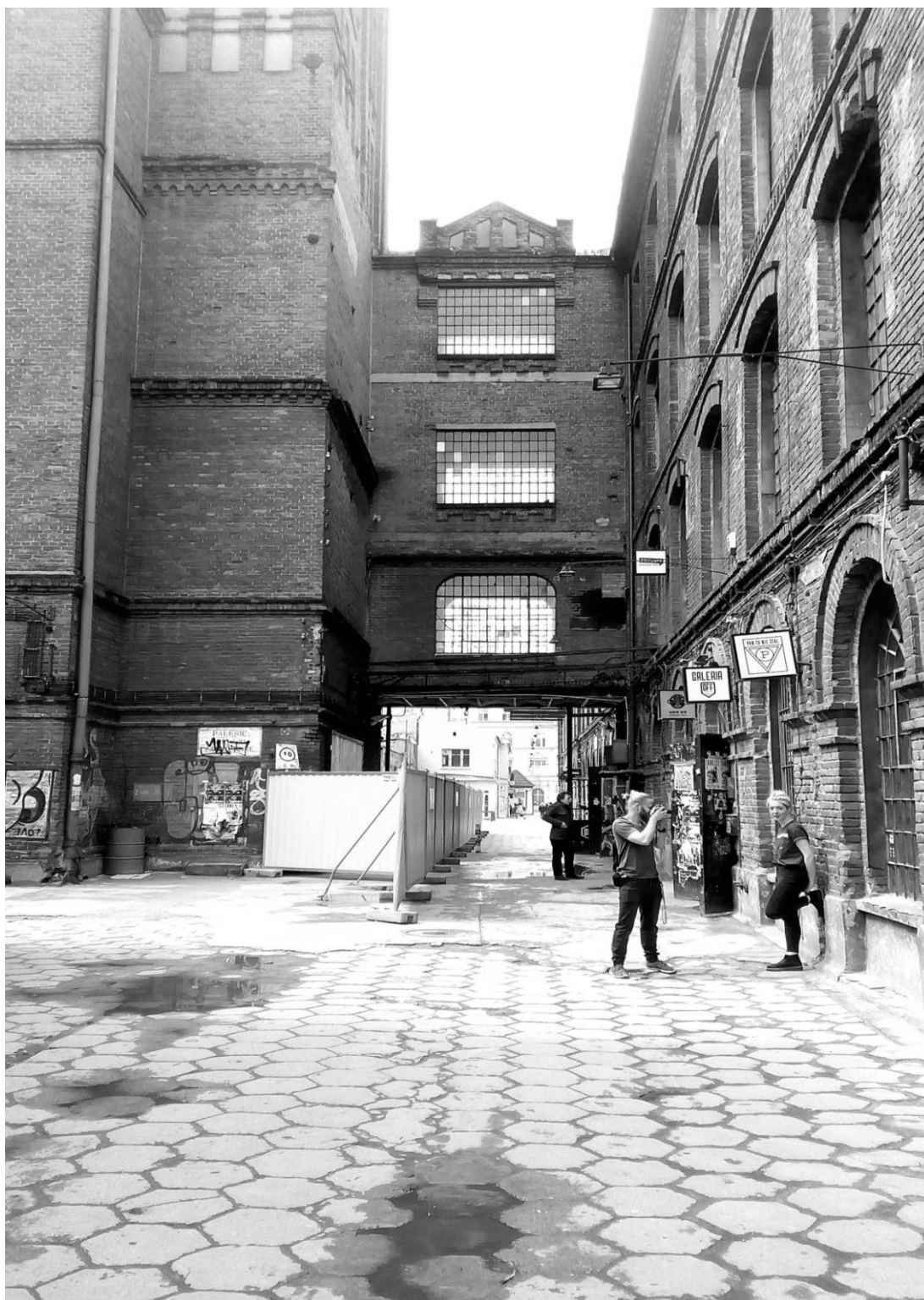

Рис.1. “OFF Piotrkowska” (м. Лодзь). Фото О.Івашко, 2016.

Отже, при проектування арт-кластерів для Києва слід одночасно враховувати і тяжіння до чіткого зонування і проектування укрупненими

блоками, і європейський набір приміщень, який має найбільше поширення. Так само за методом системно-структурного аналізу можна проаналізувати засоби естетичної виразності арт-кластерів (див. рис.1).

Функціональне наповнення характерного арт-кластеру можна проаналізувати на прикладі реконструйованої в 2011 році з фабрики бавовняних тканин Францішка Раміша, яка працювала з 1889 року, галерії “OFF Piotrkowska” (м. Лодзь), яка являє собою державний культурно-мистецький проект, націлений на об'єднання в одному просторі креативних митців і починаючих свій бізнес молодих людей. Метою цього проекту стало створення неформального здатного до трансформації і модернізації простору спілкування, функцію якого визначають самі орендарі.

Системний підхід до дослідження арт-кластерів виявляє одночасне існування в одній будівлі багатьох арт-напрямів, набір яких постійно змінюється [1,2,3,4]. За методом системно-структурного аналізу у складі арт-кластерів можна визначити ряд окремих функціональних елементів-складових, які є самодостатніми і незалежними один від одного, але ефект їх дії в сукупності вищий, ніж поодиночі. Серед них не всі елементи є носіями і виразниками саме арт-функцій: це може бути арт-кафе або просто кафе, аудіовізуальна зала чи приміщення для творчості: головне, аби не менше двох складових елементів були носіями саме арт-функції і арт-спрямування.

Перелік джерел

1. Антонова А.А. Арт-кластеры как пространство для развития культурного потенциала города // В мире науки и искусства: вопросы филологии, искусствоведения и культурологии: сб. ст. по матер. XLVII междунар. науч.-практ. конф. № 4(47). – Новосибирск: СибАК, 2015. <https://sibac.info/conf/philolog/xlvii/41733>
2. Глазычев В. Городская среда. Технология развития: Настольная книга. М.: “Издательство Лады”. 1995. – 240 с.
3. Макарова К. Постиндустриализм, джентрификация и трансформация городского пространства в современной Москве // Неприкосновенный запас. 2010. – С. 150-152.
4. Тыкулов Д. Фабрики превращаются в арт-кластеры. // [Электронный ресурс] – Режим доступа. – URL: <http://www.irn.ru/articles/31677.html> (дата обращения: 01.03.2015).
5. Федотова Н. Креативный кластер в контексте социокультурных проблем региона // Всероссийская научно-практическая конференция “Социокультурное пространство современной России: вызовы XXI века”: материалы науч. конференц. 30 апреля 2013 г. // Книжный дом “Либроком”. – 2013. – С. 59-68.
6. <http://moscow-walks.livejournal.com/2042791.html>

7. <https://ain.ua/2015/06/15/v-kieve-otrylsya-kovorking-platforma-eksklyuzivnyj-fotoreportazh>
8. <https://kudamoscow.ru/place/dizajn-zavod-flakon/>
9. <http://urbo.ua/stati/gorod/Novoe-mesto-Fabrikaspace>
10. <https://ain.ua/2015/06/15/v-kieve-otrylsya-kovorking-platforma-eksklyuzivnyj-fotoreportazh>
11. <http://offpiotrkowska.com/opiekun-projektu/>
12. http://www.artinkubator.com/Onas#!article_4
13. <http://myartguides.com/art-spaces/museums/malopolski-ogrod-sztuki/>
14. <https://rau.ua/news/pokupateli-kotorye-edyat-v-trts/>

Ивашко А.Д.,
Киевский национальный университет строительства и архитектуры

СИСТЕМНЫЙ ПОДХОД В ИССЛЕДОВАНИИ АРТ-КЛАСТЕРОВ КАК НОВЫХ ТИПОВ МНОГОФУНКЦИОНАЛЬНЫХ ЗДАНИЙ

В статье анализируется по методу системного анализа арт-кластер как новый тип многофункционального здания. Сформулированы определяющие признаки арт-кластера, предложена методика их исследования. Аргументировано размещение арт-кластеров в неработающих промышленных предприятиях.

Ключевые слова: арт-кластеры, ревитализация, определяющие признаки, системно-структурный анализ.

Ivashko O.D.,
Kyiv National University of Construction and Architecture

THE SYSTEM METHOD IN INVESTIGATION OF ART-CLUSTERS SUCH AS NEW TYPES OF MULTI-FUNCTION BUILDINGS

In article art-cluster was analyzed such as the new type of multi-function building. Were formulated the determine features of art-cluster, was proposed the methods of their investigation. Was argued the situation of art-clusters in not-working factories.

Key words: art-clusters, revitalization, determine features, system-structural analysis.